

Akce Covid: Proč se to stalo a optimistická cesta ven. Aneb už nikdo zbytečně umírat nemusí.

SMS smis-lab.cz/2024/08/29/akce-covid-proc-se-to-stalo-a-optimisticka-cesta-ven-aneb-uz-nikdo-zbytecne-umirat-nemusi

29. 8. 2024

Dalibor Štys, Laboratoř experimentálních komplexních systémů, Ústav komplexních systémů, FROV, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Bývalý ministr školství prof. Dalibor Štys patří k našim pravidelným čtenářům a velmi aktivním komentátorům našeho facebookového kanálu. Dnes vám přinášíme jeho mimořádně zajímavý a důležitý text, ve kterém propojuje dvě témata: Dobu covidovou a Akademická mafie na českých univerzitách. Je nám ctí a potěšením jeho příspěvek otisknout a doufáme, že se stane inspirací pro další naše aktivní čtenáře, aby pouze nečekali, s čím přijdeme my, ale občas také přiložili ruku k dílu a nějaký původní text nám nabídli. Až se doba otočí a hříchy doby covidové budou pojmenovány a potrestány budete moci říct, že jste byli - s Daliborem Štysem - u toho! Tomáš Fürst

Druhý týden v srpnu mi kolega Michael Fischer z vídeňské Allgemeine Krankenhaus říkal, abych udělal pěkný obrázek, jak se aktivovaný lymfocyt váže na kmenovou buňku z placenty očkované pacientky, protože covid je už over a je třeba dokončit publikaci. Vzápětí jsme zaznamenali Andreje Babiše v peřinách, jak svým klasickým plačtivým a vyčítavým hlasem sděluje: „Mám covid, a to jsem třikrát očkovaný. Ani ta příroda mne nemá ráda!“ A covidový černokněžník plukovník Prymula mu na to vzkázal: „To je tím, že nemáš dvě dávky našeho nového elixíru“. No, nebudu psát o nejvyšších mlynářích, to bych se zapletl (pozn. reviewer mne stejně donutil napsat, že tím myslím Boha a jeho mlýny).

Samozřejmě si myslím, že cesta ven je. Jinak bych to nepsal. Byla uvolněna kompletní data ÚZIS o očkování a úmrtích. Opět jsme v něčem pozitivním první. Vivat Čečija. Můžeme vyhrát. Ale to až na konec. Vydržte prosím, bude to dlouhé.

Celosvětová akce covid-19 nás zasáhla v optimistické fázi našich dějin. V roce 2019 reálné mzdy rostly, hypotéky měly úrokové sazby pod 2 %, nepůjčte si. Česká národní banka dokonce platila ostatním bankám za to, že si u ní ukládaly peníze, a přesto se státní rozpočet blížil vyrovnanosti. Pamatujete? Sice se média všeobecně snažila najít každou drobnou skvrnku na tehdejší vedení státu, ale kdo měl rozum, ten si užíval prosperity.

V akademické sféře řádila aféra Olomouc, kde jeden doktorand porušil zákon mlčení a prozradil, že v datech publikovaných v Journal of American Chemical Society byly vymazány signály klíčových sloučenin. A laboratoř viníků, místo aby sklopila uši a svedla vše na člověka, který už v ní stejně nepracoval, začala kolem sebe nepochopitelně kopat. A ještě nepochopitelněji se aktérům olomoucké falzifikační aféry dostalo podpory od mnohých politicky vlivných vědců, které jsem znal a jichž jsem si svým způsobem vážil.

Moje vina – Mea culpa. Preference různých vědních politiků, u nichž je vědecká integrita pod rozlišovací schopností, byla neočekávaným důsledkem systému, který jsme nastavili s Tomášem Hrudou (který je dnes hlavním poradcem premiéra Fialy) za mého pobytu na ministerstvu školství. Museli jsme tehdy podle požadavku Evropské komise zavést takzvané Národní programy udržitelnosti, z nichž se financovaly nově budované výzkumné infrastruktury, které tehdy rostly všude za hranicí Prahy jako houby po dešti. Jedním typem těchto infrastruktur byla i velká Evropská centra excellence a my jsme tehdy pro ně program udržitelnosti (NPU II) nastavili jako „matching funds“, doplňkové prostředky k penězům získaným v mezinárodních projektech. To prakticky znamenalo, že 40 % prostředků musí příjemci dotace získat ze zahraničních grantů (zejména rámcových programů EU), přičemž nejprestižnější projekty European Research Council (ERC) byly bonifikované. Jenže – ony neexistovaly, a neexistují dodnes, žádné „domácí“ projekty rámcových programů EU nebo „domácí“ projekty ERC. Tedy takové projekty, které by vycházely z originálních českých vědeckých

myšlenek rozvinutých v domácích laboratořích a široce čtených a diskutovaných na mezinárodních fórech. Něco takového jsme měli naposled před druhou světovou válkou, a to pohříchu na německých univerzitách. Právě to jsme chtěli změnit.

Realita byla ovšem taková, že ve všech projektech Rámcových programů, které kdokoli v České republice byl schopen v čase vymezeném Národním programu udržitelnosti získat, byli Češi pouze členové konsorcií vedených zahraničními laboratoři nebo se jednalo o projekty lidí s dvojí afiliací, kteří si přijeli domů odpočinout po náročné práci v Británii nebo USA. Jinak řečeno, abyste splnili podmínky NPU II, museli jste nabrat zaměstnance, kteří se v mezinárodní vědecké politice pohybovali, nikoliv domácí originální myslitele. Ti, co přišli, jsou často lidé, kteří umějí „dodávat data“ bez nějaké hluboké kritiky jejich získávání. Namísto původně plánovaného vybudování vědecké značky kvality „Made in Czechia“ jsme tedy podstatu české vědy ještě oslabili. Neočekávané důsledky jsou vždycky ty nejvýznamnější.

Pracovišti podpořenými z NPU II byly i výše kritizované olomoucké laboratoře. A proč se jich všichni excelentní vědci zastávali? I oni museli, z podstaty věci, mít podobné máslo na hlavě. Nejjasněji se to pak ukázalo při odstoupení nositele grantu ERC a předního publikátora Vojtěcha Adama z pozice rektora Mendelovy univerzity poté, co se ukázalo, že má zmanipulované výsledky ve více než 20 publikacích. Vojtěch Adam byl navíc spoluautorem publikací prezidentské kandidátky Danuše Nerudové. Diví se ještě někdo, že omerta mezi excelentními vědci funguje?

Do toho přišel covid. Medicína je nejakademičtější z aplikovaných disciplín. Profesori rozhodují, co je *lege artis* a co ne, a tím se musí řídit každý běžný lékař v poslední vesnické ordinaci. Covid byl pro excelentní vědce v oboru medicíny živou vodou. Naskytla se příležitost umlčet drzé „průměrné“ vědce zpochybňující jejich experimentální a statistické postupy při tvorbě a analýze dat. Navíc to na jaře 2020 vypadalo, že covid není až tak vražedná nemoc a že

celá pandemie je spíše akademická hra. Tak co si nehrát a nenechat si za to zaplatit? Proběhla studie Preval řízená docentem Hajdúchem z Univerzity Palackého, která byla zaměřena hlavně na to, aby se spotřebovaly nakoupené čínské protilátkové testy. Jakékoliv náznaky, že něco je přece jen špatně, hlavně nárůsty průměrných záchytů v PCR testech a nárůsty úmrtí ze srpna 2020, byly buď ignorovány, nebo zveřejněny až po dvou měsících. Alternativní studie byly zesměšňovány.

A výsledek se dostavil – ze země „best in covid“ se stala v listopadu a prosinci 2020 země s největším počtem nadúmrtí v Evropě. Po jaře 2020, které se dalo brát jako „oddech“ po hektické době do roku 2019, jsme najednou byli konfrontováni s naprostým amatérismem veřejné správy podporované převažující neexistencí sebereflexe akademické obce, která z „neexistence covidu“ vyplývající z akce Preval lehce přeskočila do vymýšlení sebevětších omezení a strašení mrazáky s mrtvolami na ulicích. Jak se jeví z dat o očkováních a úmrtích, všechny další akce byly jen ještě horší. Za sebe považují za nejhorší posílání nakažených očkovaných do práce. To už jde za další vládou antibabišovské koalice. Jinými slovy, ani jedna z úřadujících vlád neukázala schopnost racionálního rozhodování na základě experimentálních dat.

Není divu, že jsme upadli do celonárodní deprese, z níž se nemůžeme vzpamatovat. Lidé, díky nimž v roce 2019 země prosperovala, jsou také o pět let starší, vesměs očkovaní, často šli do předčasného důchodu a čekají, jaké zdravotní problémy se u nich projeví. Naděje něco změnit taky není – kdo racionální by po téhle akci volil znova Babiše nebo Fialu? Jinými slovy, kolik racionálních lidí se mezi námi vyskytuje, nám říká statistika všech voleb od té doby.

Ale objevil se člověk, který by měl být prohlášen za svatého, protože uvolnil data ÚZIS o očkování a úmrtí v době covidu. Máme je zveřejněna jako první na světě! A můžeme vytvářet a oponovat metodiky, jak z nich těžit. Jakmile je máme, můžou se uplatňovat na

všechny podobné datové série, a protože zpívající právník Adam Vojtěch (nezaměňovat s vědeckým spoluautorem prezidentské kandidátky) jako ministr zdravotnictví v době předcovidového klidu prosadil e-recept, máme podobná data pro všechny léky a jejich kombinace. Už nikdo zbytečně umírat nemusí, stačí napojit Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL) na data ÚZIS a „projet“ všechny podobné vztahy. Budeme objektivně vědět, jaké léky co skutečně léčí, jaké testy jak fungovaly a co kdy použít. Profesori se budou moci věnovat výuce nových lékařů...

Tedy, ehm, v roce 2015 jsme byli kolegy z Complexity Science Hubu z Vídně pozváni do podobného projektu rakousko-českého. My z něj vycouvali, protože bylo jasné, že nejsme schopni data zajistit, a oni potřebná data také nikdy nezískali. Proto si myslím, že v celé šíři může uspět jen státní instituce.

Ještě zbývá otázka, kdo byl ten člověk, který má být svatořečen. Dala by se data v tomto rozsahu zpracovat, kdyby o všem nevěděl ředitel ÚZIS Dušek? Jestli to byl on, kdo rozhodl o zveřejnění dat, a pokud bude i nadále spolupracovat na podobných analýzách, jeho mnohokrát ztracená karma se tisíckrát napraví.